

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

نشست پژوهشی:

دستاوردهای چهل سالگی انقلاب اسلامی در کشاورزی

خبری
معاونت سیاسی
صدا و سیما

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی قنبری شیرسوار

تهیه شده در « مدیریت پژوهش‌های خبری »

- ❖ امنیت غذایی و تامین آن به عنوان مهم ترین وظیفه حاکمیتی دولت ها شناخته شده است.
- ❖ در سال ۱۳۵۶ و قبل از انقلاب ۴۴۳ میلیون دلار صادرات بخش کشاورزی بود و در سال ۱۳۹۶ به ۵ میلیارد و ۵۰۴ میلیون دلار رسیده یعنی بیش از ۱۲ برابر صادرات در بخش کشاورزی افزایش داشته است.
- ❖ کل تولیدات کشاورزی در سال ۱۳۵۶ و قبل از انقلاب ۲۶ میلیون تن بود و در سال ۱۳۹۶ به ۱۲۱ میلیون تن رسیده که بیش از ۴ برابر افزایش پیدا کرده است.
- ❖ در بخش تولیدات محصولات زراعی که شامل غلات (گندم، جو و برنج) و سبزیجات (سیب زمینی، پیاز و گوجه ...) و حبوبات (نخود، لوبیا و عدس و...) و علوفه (یونجه و شبدر) و جالیزی (خربزه، خیار و هندوانه و...) قبل از انقلاب تقریباً ۱۹ میلیون تن تولید داشتیم و در سال ۱۳۹۶ به ۸۲ میلیون تن تولید و برداشت رسیده است.
- ❖ کل تولیدات دامی کشور در سال ۱۳۵۶ تقریباً ۳ میلیون و ۳۴۲ هزار تن بود که در سال ۱۳۹۶ به ۱۴ میلیون و ۱۹۵ هزار تن رسیده است.
- ❖ در محصولات باغی از ۳ میلیون و ۵۵۷ هزار تن در سال ۵۶ به ۲۲ میلیون و ۴۵۰ هزار تن در سال ۹۶ رسیده که رشد تقریباً ۷ برابر داشته است.
- ❖ در بحث شیلات و آبزیان اول انقلاب ۵۰ هزار تن تولید شیلات و آبزیان و عمدتاً هم از محل صید بوده و در سال ۱۳۹۶ با رشد ۲۱ برابری به ۱ میلیون و ۵۱ هزار تن رسیده است.
- ❖ در حوزه صنعت تولید گوشت مرغ و طیور در سال ۵۶ تقریباً ۱۶۰ هزار تن تولید و عمدتاً هم تولیدات بومی بوده و در حال حاضر به ۲ میلیون و ۲۳۶ هزار تن رسیده، که رشد حدود ۱۴ برابری داشته است.
- ❖ اوایل انقلاب در کشور ۴ میلیون و ۸۴۴ هزار هکتار از سطح زیر کشت به گندم اختصاص داشته است. و تقریباً ۴ میلیون تن تولید می کردیم و بعد از چهار دهه از انقلاب و در سال ۹۶ سطح زیر کشت گندم ۵ میلیون و ۸۷۶ هزار هکتار و تولید ۱۲ میلیون و ۴۰۰ هزار تن شد. تقریباً ۲۵ درصد سطح زیر کشت بالا رفته ولی تولید ۱۵۰ درصد رشد داشته است.

□ مقدمه و طرح مسئله

رشد جمعیت و نیاز مستمر به محصولات کشاورزی از یک سو و الزام به خودکفایی در محصولات کشاورزی به لحاظ عواقبی که وابستگی این بخش به خارج دارد از سوی دیگر باعث شده است که کشاورزی محور برنامه‌های اقتصادی و فرهنگی کشور قرار گیرد اما محدودیت‌های منابع طبیعی و کاهش درصد شاغلان این بخش به نسبت بخش‌های دیگر ما را ناچار می‌کند که کشاورزی از وضعیت سنتی موجود به موقعیت بهتری ارتقاء دهیم.

بنابراین بخش کشاورزی همچنان یکی از بخش‌های مهم اقتصادی کشور است و نیز خواهد بود. در هر شرایطی توسعه بخش کشاورزی پیش شرط و نیاز ضروری اقتصاد کشور است و تا زمانی که موانع توسعه در این بخش برطرف نشود سایر بخش‌ها نیز به شکوفائی و رشد توسعه دست نخواهد یافت. تجربه مثبت و منفی کلیه کشورهای پیشرفته و در حال توسعه جهان این نظر را تایید می‌کند.

امنیت غذایی و تامین آن به عنوان مهم‌ترین وظیفه حاکمیتی دولت‌ها شناخته شده است؛ وظیفه‌ای که به دلیل موضع‌گیری‌های جهانی در برابر ایران دو چندان اهمیت پیدا کرده است، از این رو بخش کشاورزی، با توجه به اینکه ایران همواره از نظر سیاسی با محدودیت و تحریم‌هایی مواجه بوده است مورد توجه متولیان کشور قرار داشته و دارد. البته در مقاطع خاص زمانی، با توجه به تغییرات میزان درآمدهای نفتی و همچنین تغییر مدیران بخش کشاورزی به دلیل تغییر دولت‌ها، بعضاً رفتارهای مدیریتی دیده می‌شود که نه تنها در راستای حمایت و توسعه بخش کشاورزی نبوده، بلکه به عکس موجبات تخریب این بخش را فراهم کرده است.

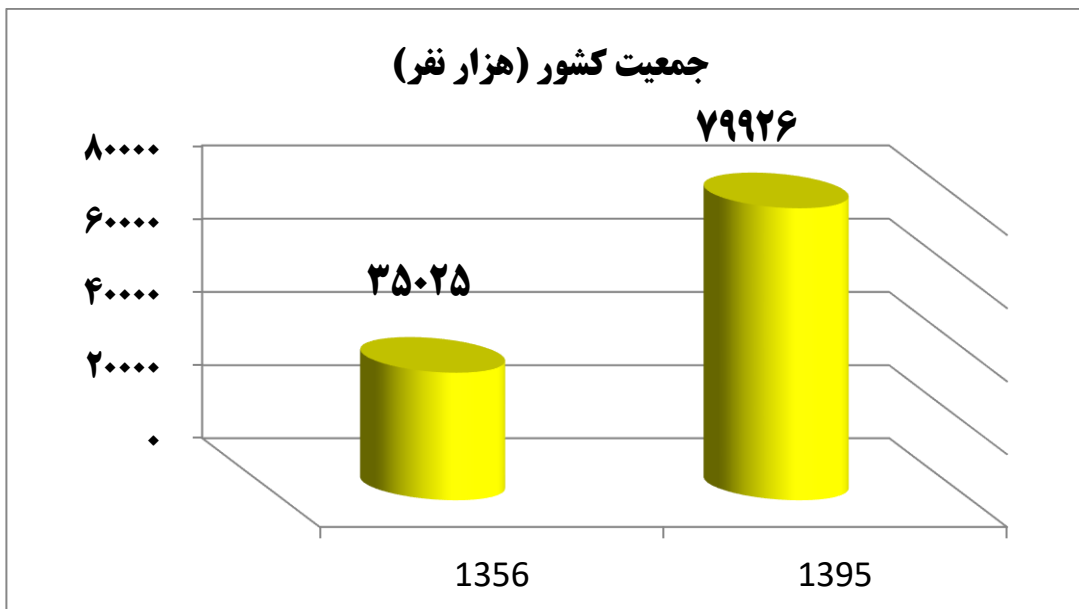
براساس این گزارش، فعالیت‌های کشاورزی و درآمدهای ناشی از آن همواره با سرنوشت روستاییان کشور که از جمله ضعیف‌ترین اقشار جامعه به شمار می‌روند در ارتباط مستقیم بوده است، به همین دلیل حمایت و برنامه‌ریزی صحیح در این بخش به طور مستقیم بر اقتصاد روستا تاثیر مثبت خواهد داشت و رونق اقتصادی روستاها موجب بهبود وضعیت معیشتی روستاییان در مقایسه با حمایت‌های یارانه‌ای مستقیم می‌شود. بنابراین توجه به این بخش، هم از جهت افزایش تولید در بخش واقعی اقتصاد و هم از جهت عدالت محوری جامعه به نفع روستاییان اهمیت زیادی دارد.

در همین راستا، گروه اقتصاد پژوهش خبری در ادامه سلسله نشست‌های کارشناسی خود به بررسی دستاوردهای چهل سالگی انقلاب اسلامی ایران در کشاورزی در مورخ ۹۷/۰۵/۱۰ با حضور آقای دکتر شاهرخ رمضان نژاد، رئیس مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی وزارت جهاد کشاورزی اختصاص داده است.

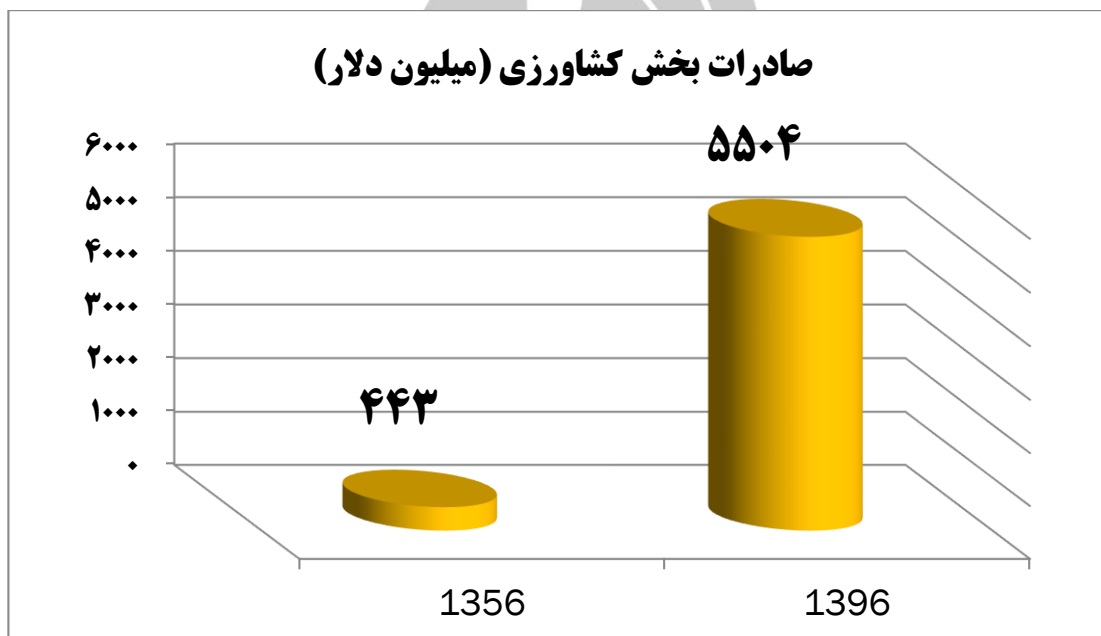
□ مقایسه شاخص‌های کلان اقتصادی و تولیدی محصولات بخش کشاورزی در فاصله سال‌های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶

در ارتباط با دستاوردهای انقلاب اسلامی در آستانه چهل سالگی همان گونه که در آرمان‌های انقلاب، استقلال خواهی و استقلال طلبی مهم‌ترین شعار مورد مطالبه مردم بود و به تاسی از اندیشه و دورنگری و دوراندیشی حضرت امام، مبنی بر اینکه کشاورزی کشور بتواند مایحتاج و غذای عمومی مردم را تامین کند منجر به این شد که تمامی امکانات و نیروها بسیج و گسیل به سمت روستاهای کشور داده شوند که همزمان هم بتواند فقر و

محرومیت را از چهره روستائیان بزدايند و هم روستا را تبديل به كانون‌های توليد کنند و در همين ارتباط تشکيل نهاد جهاد سازندگی که به تدبير حضرت امام بود توانستند شرايطی را فراهم کنند که کشاورزی کشور را در مسير رشد و توسعه قرار دهند که بخشی از اين دستاوردها را از نگاه آمار خدمتتان عرض می‌کنيم.

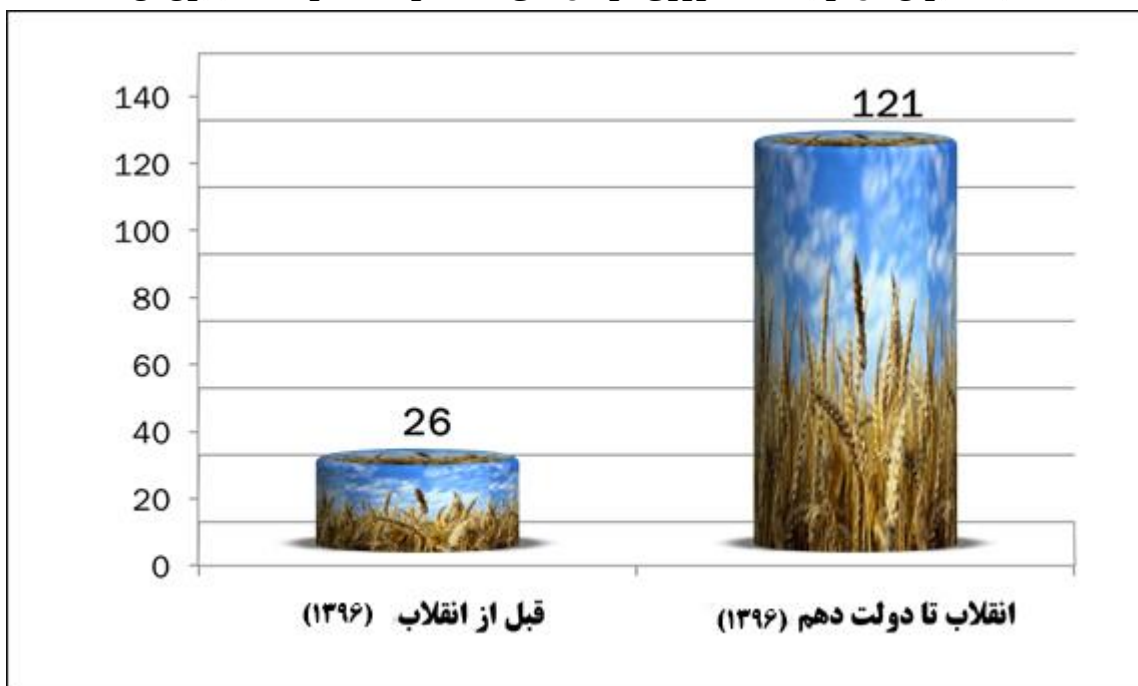

در سال ۱۳۵۶ جمعیت کشور از ۳۵ میلیون نفر به ۷۹ میلیون نفر در سال ۱۳۹۶ رسيد است که تقریباً ۲/۳ برابر شده است.

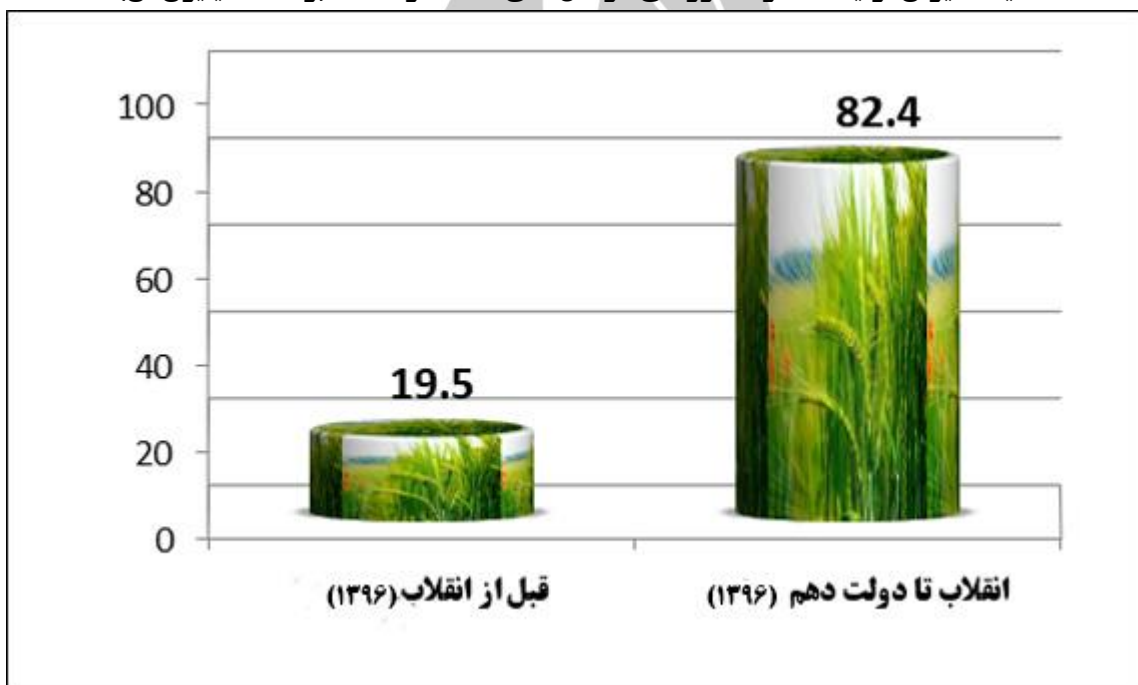
در سال ۱۳۵۶ و قبل از انقلاب ۴۴۳ میلیون دلار صادرات بخش کشاورزی بود و در سال ۱۳۹۶ و در آستانه چهل سالگی انقلاب اسلامی اين رسيد به ۵ میلیارد و ۵۰۴ میلیون دلار یعنی بیش از ۱۲ برابر صادرات در بخش کشاورزی داشتيم البته می‌دانيد بخش عمده‌ای از توليدات کشاورزی را به دليل همزمانی سیاستی که در بحث جمعیت داشتيم و جمعیت ما در اين فاصله ۲/۳ برابر شده، بخشی از توليدات را خودمان در حال مصرف هستيم.

مقایسه میزان کل تولیدات کشاورزی در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: میلیون تن)

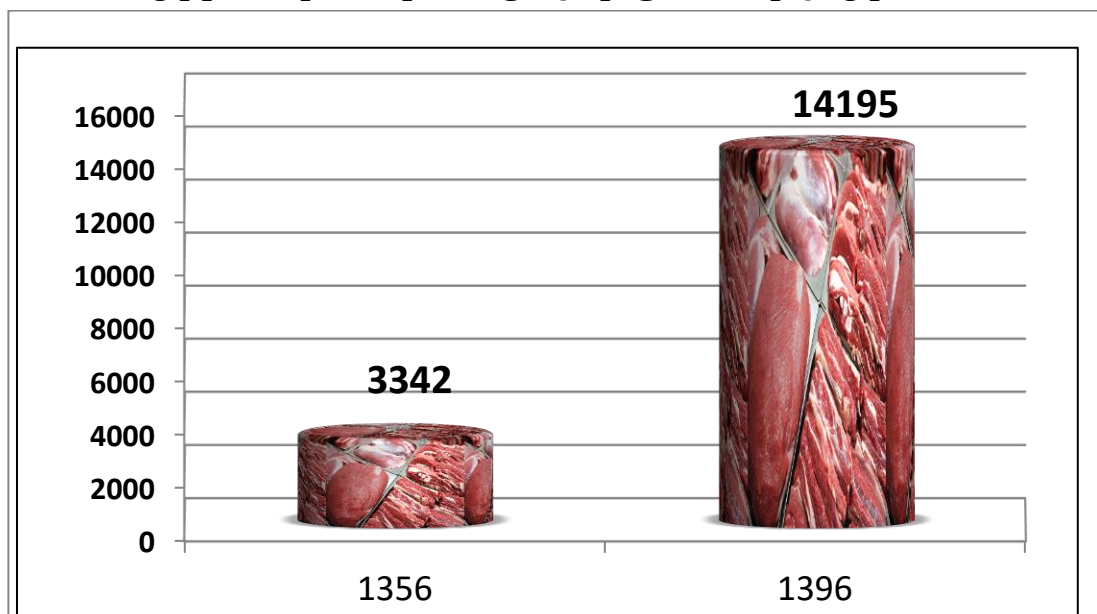
کل تولیدات کشاورزی در سال ۱۳۵۶ و قبل از انقلاب ۲۶ میلیون تن بود و در سال ۱۳۹۶ به ۱۲۱ میلیون تن رسیده که بیش از ۴ برابر افزایش پیدا کرده است. با توجه به افزایش جمعیت کشور این نشان می دهد که ما در کشاورزی با سرعت بیشتری توانستیم به تولید غذا در دست پیدا کنیم.

مقایسه میزان تولید محصولات زراعی در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: میلیون تن)

در بخش تولیدات محصولات زراعی که شامل غلات (گندم، جو و برنج) و سبزیجات (سیب زمینی، پیاز و گوجه ...) و حبوبات (نخود، لوبیا و عدس و...) و علوفه (یونجه و شبدر) و جالیزی (خربزه، خیار و هندوانه و...) قبل از انقلاب تقریباً ۱۹ میلیون تن تولید و در سال ۱۳۹۶ تقریباً به ۸۲ میلیون تن تولید و برداشت رسیدیم.

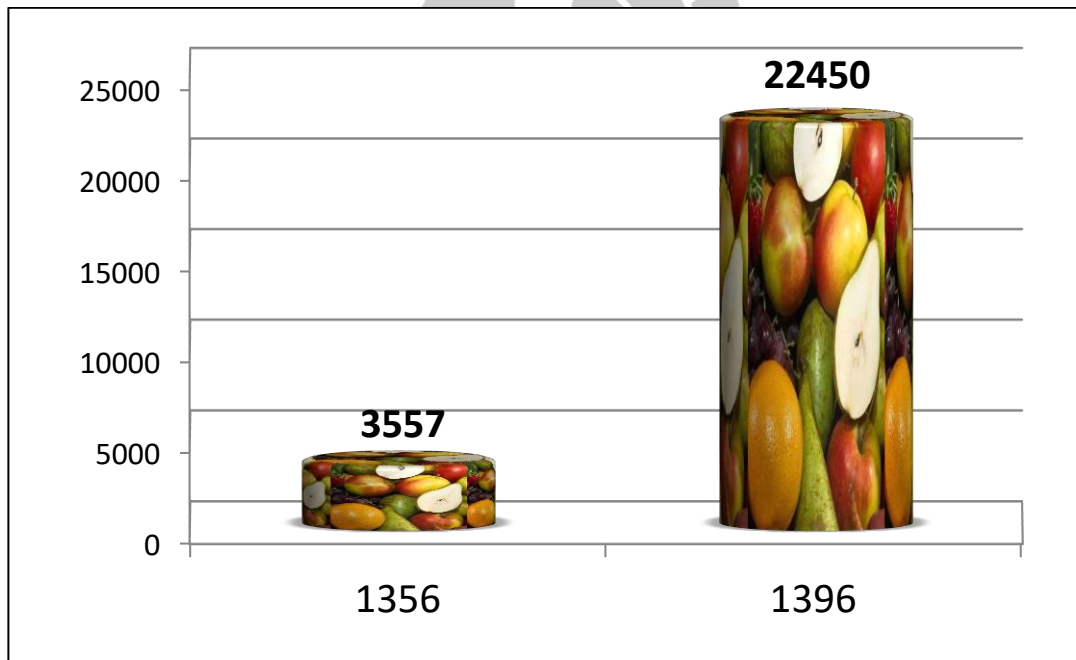
مقایسه میزان کل تولیدات دامی در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

کل تولیدات دامی کشور در سال ۱۳۵۶ تقریباً ۳ میلیون و ۳۴۲ هزار تن بود که در سال ۱۳۹۶ به ۱۴ میلیون و ۱۹۵ هزار تن رسیده است.

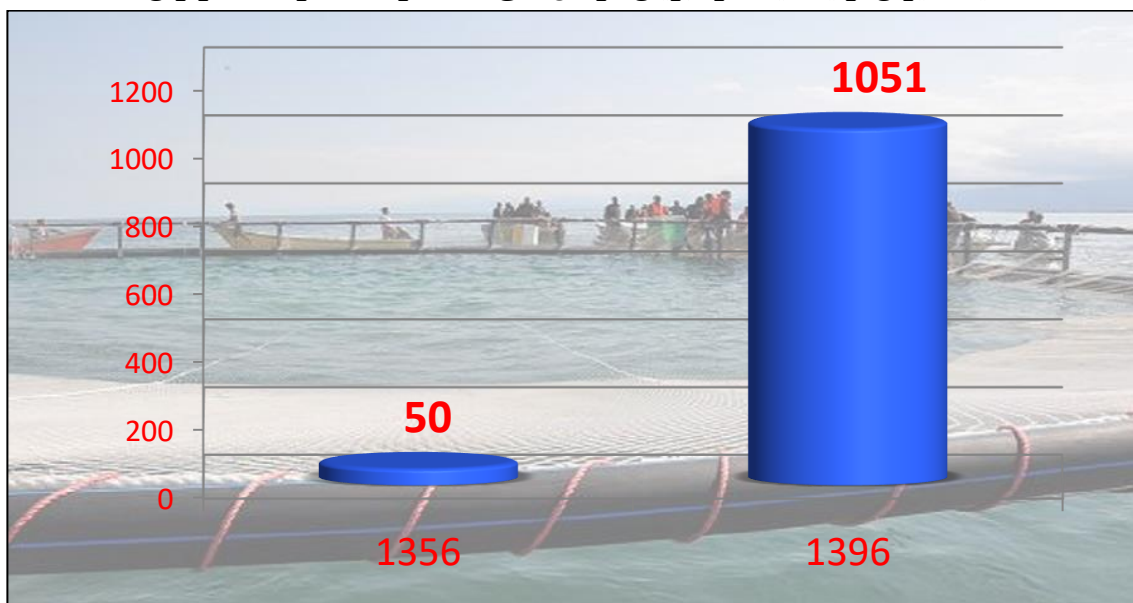
پژوهش
معاونت ساسی
صدا و سیما

مقایسه میزان کل تولید محصولات باغی در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

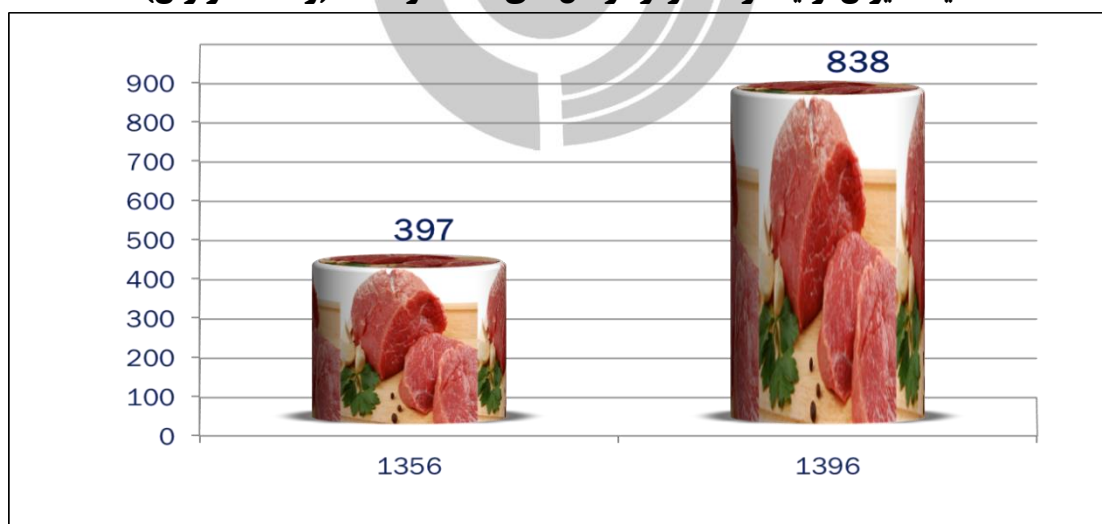
در محصولات باغی از ۳ میلیون و ۵۵۷ هزار تن در سال ۵۶ رسیدیم به ۲۲ میلیون و ۴۵۰ هزار تن در سال ۹۶ که رشد تقریباً ۷ برابر داشته‌ایم.

مقایسه میزان تولید شیلات و آبزیان در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

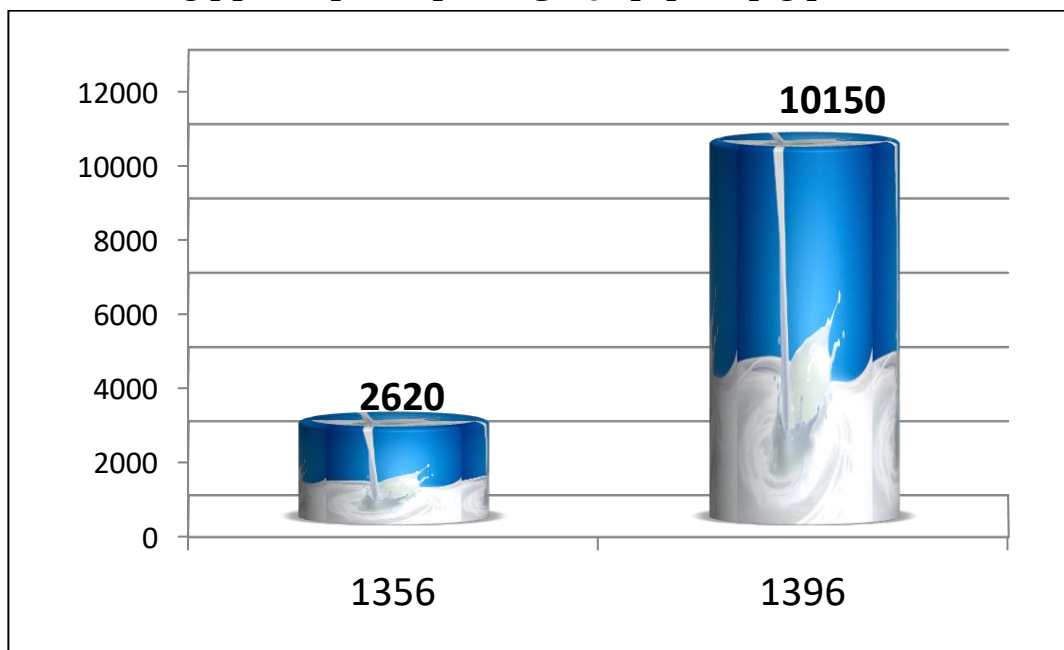
در بحث شیلات و آبزیان اول انقلاب ۵۰ هزار تن تولید شیلات و آبزیان و عمدتاً هم از محل صید بوده و در سال ۱۳۹۶ با رشد ۲۱ برابری به ۱ میلیون و ۵۱ هزار تن رسیده است و ما امیدواریم که انشاء... با کمک همین مردم و با پشتیبانی های دولت و طرحی که در قالب طرح پرورش ماهی در دریا هست این محصولات به ۲ میلیون تن برسد. از آنجایی که در خشکی با کمبود آب مواجهه هستیم در دریا بعنوان یک ظرفیت در دستور کار قرار دارد. و حدود ۲۰۰ هزار تن در طول برنامه ششم پیش بینی شده است و قابلیت این را داریم تا یک میلیون تن هم از این طریق بتوانیم افزایش تولید داشته باشیم.

مقایسه میزان تولید گوشت قرمز در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

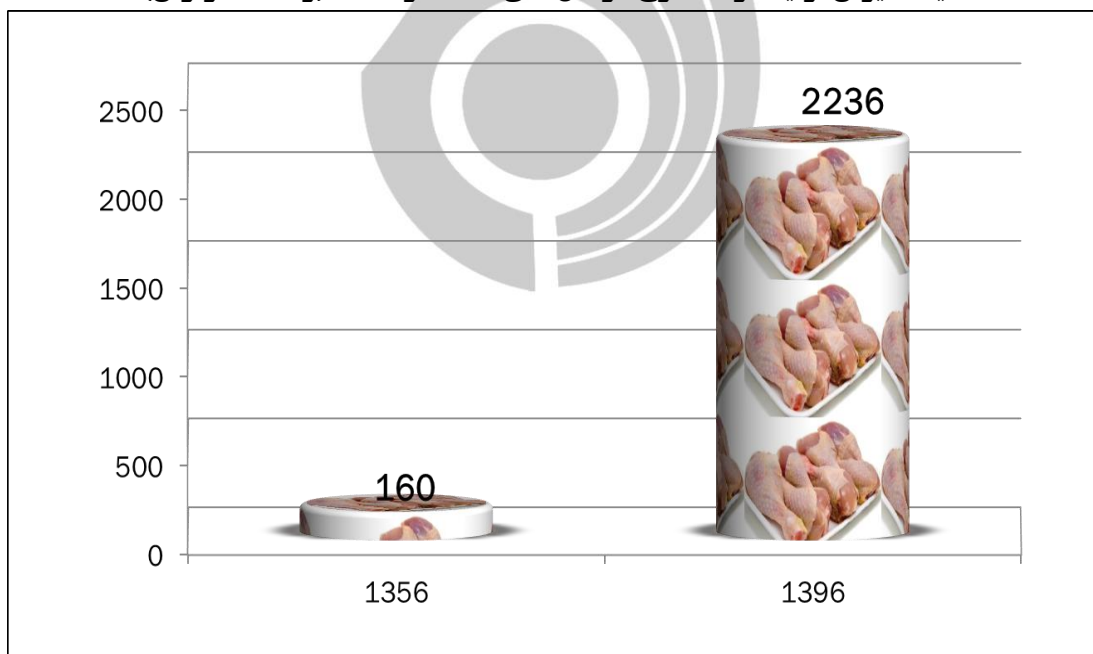
در تولیدات گوشت از ۳۹۷ هزار تن در سال ۱۳۵۶ به ۸۳۸ هزار تن در سال ۱۳۹۶ رسیده ایم. و قبلاً وابستگی شدیدی به بیرون در زمینه گوشت داشتیم، خوشبختانه تا ۹۰ درصد از تولیدات داخلی در حال تامین است.

مقایسه میزان تولید شیر در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

در تولیدات شیر از ۲ میلیون و ۶۲۰ هزار تن در سال ۵۶ به ۱۰ میلیون و ۱۵۰ هزار تن در حال حاضر رسیده ایم. و صنعت لبنیات جزء صنایع پیشرفته کشور است و در حال حاضر ۲ تا از شرکتهای صنایع لبنی که تحول بزرگ در صنایع لبنی ایجاد کردهاند شامل کاله و پگاه هستند و محصولات صنایع لبنی ما در قلب اروپا در حال صادرات و مصرف است و از افتخارات کشور بعد از انقلاب است که رشد تقریباً ۵ برابری را در این حوزه داشتیم.

مقایسه میزان تولید گوشت مرغ در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

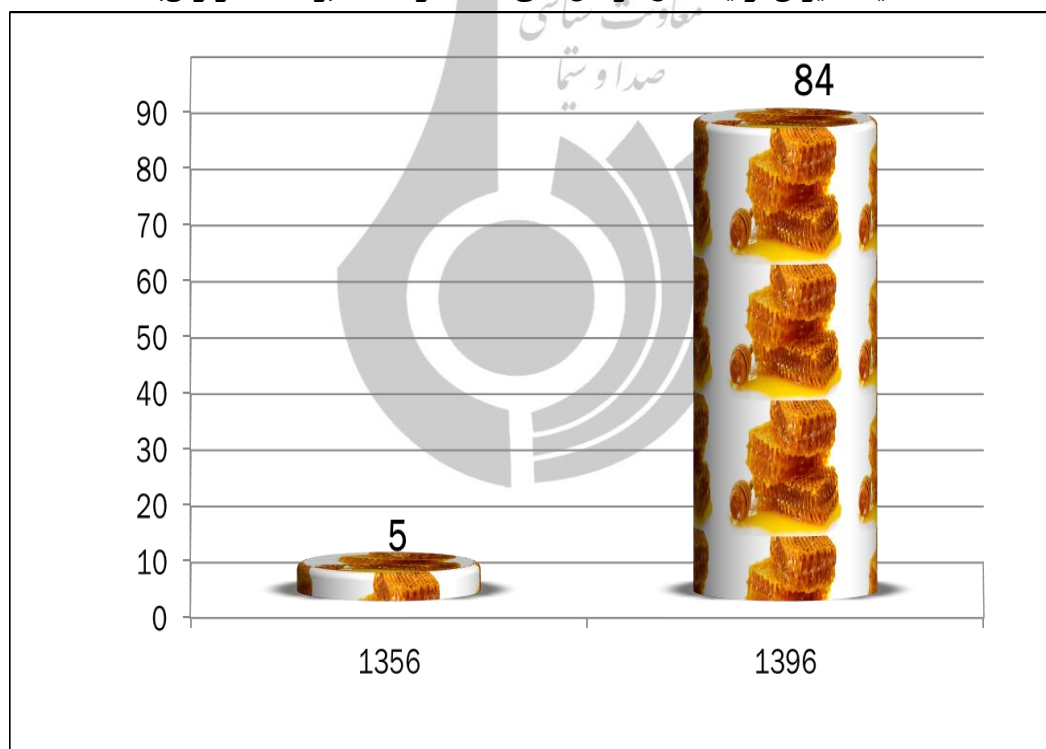
در حوزه صنعت تولید گوشت مرغ و طیور در سال ۵۶ تقریباً ۱۶۰ هزار تن تولید و عمدتاً هم تولیدات بومی بوده و در حال حاضر به ۲ میلیون و ۲۳۶ هزار تن رسیده که رشد حدود ۱۴ برابری داشته است. صنعت طیور یک ارزش افزوده بسیار بالایی برای کشور دارد و به آن صنعت تولید فرآورده نیز می توان گفت.

صنعت طیور را همانند صنعت پتروشیمی می‌توان مقایسه کرده با این تفاوت که در آنجا کشورهای دیگر نفت را به عنوان ماده خام می‌برند و تبدیل به فرآورده می‌کنند و بعداً با چندین برابر قیمت آن فرآورده‌ها را به ما می‌فروشند ولی در صنعت طیور و کسانی که در این حوزه به عنوان فعالان این صنعت و کارآفرینان این صنعت هستند بعد از انقلاب با همان نگاه استقلال طلبی و اقتصادی که بتوانیم وابستگی‌ها را کم کنیم به گونه‌ای عمل کرده‌اند که ما مواد خوراک مورد نیاز را به عنوان ماده اولیه این صنعت از خارج وارد و این را تبدیل به فرآورده که گوشت، تخم مرغ، حتی به صورت فرآورده‌های گوشتی و... هست را صادرات می‌کنیم و این صنعت در واقع نقش زیادی در ارزش افزوده دارد.

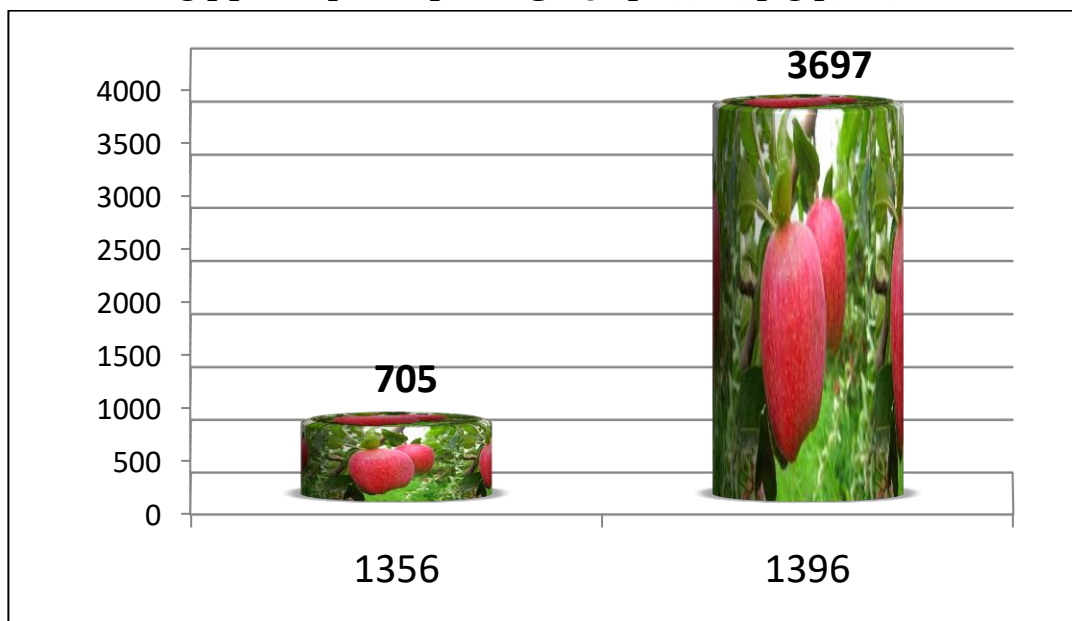
در کشور ذرت و سویا را از کشورهای خارج به عنوان ماده خام وارد می‌کنند. ذرت به عنوان یک کالای آب بر است و در سال تقریباً ۷ میلیون تن ذرت وارد می‌کنیم و این یک کار خوب است. ما در واقع ماده خام را وارد کشور و فرآورده‌های آن را صادر می‌کنیم. لذا این صنعت طیور نقش ارزنده‌ای در صنعت کشور دراراست. امروز خوشبختانه یکی از اقلام اساسی سفره مردم همین گوشت مرغ است با مصرف سرانه ۲۸ کیلوگرم از متوسط دنیا هم بالاتر هستیم و هم به لحاظ اینکه از نظر سلامت گوشت سفید از گوشت قرمز برتری‌های بیشتری دارد.

مقایسه میزان تولید عسل در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

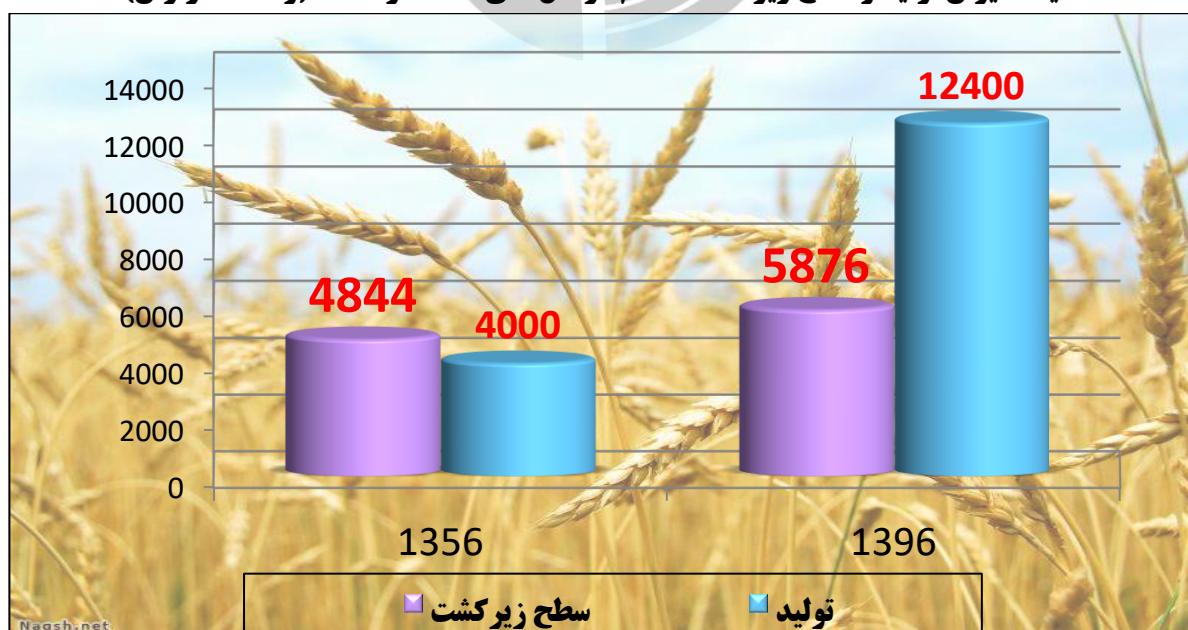
در تولید عسل در سال ۵۶ به میزان ۵ هزار تن تولید داشتیم ولی در سال ۹۶ به ۸۴ هزار تن تولید رسیدیم و دانش زیادی در خصوص تولید ژل و همچنین انواع محصولاتی که در حوزه بهداشتی و آرایشی کاربرد دارد از عسل می‌گیرند و شرکت‌های دانش بنیان زیاد و اشتغال برای جوانان ما به وجود آمده است.

مقایسه میزان تولید سیب در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

در تولید سیب از ۷۰۰ هزار تن سال ۵۶ به ۳ میلیون و ۶۹۷ هزار تن در سال ۹۶ رسیدیم اینها چند تا حُسن داشته است یکی اینکه مجموعه دانش کشور در حوزه باغبانی و کشاورزی افزایش پیدا کرده و مجموعه اقداماتی که در حوزه کشاورزی انجام شده شامل: تربیت پژوهشگر و محقق، ایجاد نهالستان، تربیت مهندس و اصلاح نژاد انجام دادیم و اعتبارات با یارانه این نهالها را در اختیار باغبانان قرار دادیم کارهای آموزشی و ترویجی به آنها یاد دادیم و امروز رسیدیم به اینجا که از یک ارقام غیربومی که مثلاً ۵ تن سیب برداشت می کردیم حالا ۵۰ تن سیب بر می داریم و در واقع مجموعه این اقدامات باعث افزایش تولید شده است. یعنی هم دانش ارتقاء پیدا کرده و هم پشتیبانی و حمایت انجام شده است و هم تکنولوژی هایی که مورد نیاز کشاورزان و تولید کنندگان بوده را در داخل تولید و یا از بیرون فراهم برایشان فراهم شده است.

مقایسه میزان تولید و سطح زیر کشت گندم در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۹۶ (واحد: هزارتن)

اوایل انقلاب در کشور ۴ میلیون و ۸۴۴ هزار هکتار از سطح زیر کشت به گندم اختصاص داشته است. و تقریباً ۴ میلیون تن تولید نی شده است و بعد از چهار دهه از انقلاب و در سال ۹۶ سطح زیر کشت گندم ۵ میلیون و ۸۷۶ هزار هکتار و تولید ۱۲ میلیون و ۴۰۰ هزار تن رسید. تقریباً ۲۵ درصد سطح زیر کشت بالا رفته ولی تولید ۱۵۰ درصد رشد داشته است. این در همه حوزه‌ها در حال اتفاق است. این در واقع همان بهره وری است. بهره وری در واقع یعنی اینکه ما نهاده و ورودی کمتر، خروجی بیشتری داشته باشیم.

□ راهکارها برای افزایش تولید در کشور

ما برای افزایش جمعیت رو به رشد باید غذا بیشتر تولید می‌کردیم براساس راهکارهایی فائو (به عنوان یک سازمان تخصصی مربوط به کشاورزی)، سه روش برای افزایش تولید مطرح شد:

۱- افزایش سطح زیر کشت

۲- انجام کشت‌ها به صورت آبی

۳- بالا بردن سطح عملکرد در واحد

گزینه اول و دوم برای کشور ما امکان پذیر نیست یعنی اگر هم بخواهیم چون آب نداریم نمی‌توانیم و تنها راه باید عملکرد در واحد سطح را بالا ببریم.

در ارتباط با آب ما قبلاً به ازای یک متر مکعب آب ۲۰۰ گرم شکر برداشت می‌کردیم و امروز به ازای یک متر مکعب آب ۶۰۰ گرم تولید می‌کنیم یعنی در اینجا بهره وری را بالا بردیم.

□ مصرف آب در صنعت کشاورزی کشور

در همه جای دنیا بیشترین مصرف کننده آب شیرین، آب کشاورزی است. این طور نیست که فقط در ایران به این گونه باشد در فرانسه، آمریکا، استرالیا هم به همین گونه است.

با توجه به شرایط خشکسالی کشور در کشاورزی سعی ما بر این هست که آب کمتری را مصرف کنیم. البته از اول انقلاب تا حالا سعی شد آب کشاورزی در بخش کشاورزی کمتر قرار داده شود. مثلاً سد کرج با هدف صددرصد کشاورزی بوده ولی امروز صددرصد شرب است. سد لتیان با هدف صددرصد کشاورزی به وجود آمده ولی امروز با صددرصد برای شرب استفاده می‌شود.

پس کشاورزی قطعاً با مشکل کم آبی هم به طور طبیعی مواجه خواهد شد و هم سهمش را غیرطبیعی کم خواهند کرد و کما اینکه تا حالا کم کرده‌اند. اما تولیدات کشاورزی به واسطه این کم کردن آب نه تنها کم نشده بلکه افزایش هم پیدا کرده است. برای آینده هم قطعاً خودمان را با شرایط کم آبی تطبیق خواهیم داد.

دو دیدگاه در کشور وجود دارد یک دیدگاه کسانی که این سوال را مطرح می‌کند که کشاورزی بیشترین آب را مصرف می‌کند و نگاه تعطیلی کشاورزی و شعار نکاشت را مطرح می‌کنند و طرف دیگر میز شعاری تحت عنوان بکاشت را داریم.

البته کارشناسان، سیاستگذاران و مدیران کشاورزی دنبال راهکارها و شعار به کاشت هستند. آنها دنبال چه بکاریم و چه وقت و چگونه بکاریم و کجا و چطور بکاریم هستند و اینها اقدامات سازگاران با اقلیم است. یکی از کارها توسعه سامانه‌های نوین آبیاری است. تا جایی که ممکن است باید شبکه‌های آبیاری را گسترش و از هدر رفت آب جلوگیری شود.

در کل مجموعه‌ای از اقدامات و برنامه‌ها تحت عنوان اقدامات سازگاران با اقلیم را وزارت جهاد کشاورزی در نظر دارد که یکی از آنها توسعه کشت‌های نشایی و از بذرکاری تبدیل به نشاء کاری است که تقریباً یک سوم در مصرف آب صرفه جویی می‌شود.

و راه دیگر انتقال زمان کشت است در همین دوران صنعتی که امکان برداشت آب از چاه‌ها وجود دارد. ما قبلاً در ایران کشت‌های تابستانه و بهاره نداشتیم یک جشن مهرگان و دیگری جشن تیرگان داشتیم ما پائیز می‌کاشتیم و خرداد برداشت می‌کردیم در وسط مرداد محصول کشاورزی نداشتیم ولی حالا با زمان انتقال کشت فصل‌های بهار و تابستان که اوج پیک تبخیر آب است اینها را انتقال دادیم به پاییز (با همان آب باران و رطوبت).

یکی دیگر از موارد، انتقال مکان کشت است. تا زمانیکه آب داشتیم محصولات خیار و گوجه و فلفل و ... را در فضای باز می‌کاشتیم ولی امروزه برای صرفه جویی آب در فضای گلخانه می‌کاریم در فضای باز برای تولید یک واحد محصول اگر ۱۰ واحد آب نیاز داشتیم در فضای بسته و گلخانه یک واحد آب نیاز داریم و یا از ارقام زودرسی و میان رس استفاده می‌کنیم به جای اینکه برنج یا محصولات دیگر مثلاً در صد روز به دست بیاید با هشتاد روز محصول را بدست می‌آوریم.

مجموعه این عوامل و برنامه‌ها که ناظر بر سازگاری اقلیم است. منجر شده که سالانه در حال حاضر ۶ درصد بهره‌وری در آب داشته باشیم و بهره‌وری در آب یک طرح ملی است.

□ کلام آخر

بررسی روند تاریخی توسعه اقتصادی کشورها نشان می‌دهد که عمده کشورهای توسعه یافته دنیای امروز، کشاورزی را به عنوان بخش زیربنایی توسعه اقتصادی خود انتخاب کرده و با استفاده از ظرفیت‌های فراوان این بخش توانسته‌اند علاوه بر تامین نهاده‌های مناسب برای رشد سایر بخش‌ها، به توسعه سایر بخش‌ها نیز دست یابند؛ بخش کشاورزی در روند رشد و توسعه اقتصادی کشورهای مختلف نقش‌های متعددی بر عهده دارد که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان تامین مواد خام و اولیه مورد نیاز صنایع بالادستی، تامین نهاده‌هایی مانند نیروی کار، مصرف تولیدات سایر بخش‌های صنعتی از قبیل کودها و سموم شیمیایی و ماشین‌آلات کشاورزی، ارزآوری برای کشور و تامین مالی سایر بخش‌های زیربنایی را یاد کرد.

علاوه بر نقش‌های ذکر شده، سلامت و امنیت غذایی یک کشور مستقیماً به تولیدات بخش کشاورزی وابسته است و هر گونه اختلالی در روند تولید این بخش می‌تواند به طور مستقیم امنیت غذایی و حتی سیاسی آن کشور را تهدید کند؛ حساسیت‌های اخیر کشورهای توسعه یافته در مورد مصرف محصولات کشاورزی و مواد غذایی سالم و ارگانیک حاکی از توجه زیاد سیاستگذاران و مصرف‌کنندگان در این کشورها به بحث تولیدات سالم در بخش

کشاورزی است. از این رو توجه به تولید سالم و اقتصادی در بخش کشاورزی و توسعه زیرساخت‌های این بخش جهت تولید بیشتر و سالم‌تر، بر اساس مزیت‌های نسبی یک کشور موضوعی است که نمی‌توان به سادگی از کنار آن گذشت و باید با یک برنامه‌ریزی اصولی و هماهنگ به سمت آن حرکت کرد.

بخش کشاورزی می‌تواند در فرایند توسعه اقتصادی ایران نیز نقش بی‌نظیری داشته باشد؛ موقعیت ممتاز جغرافیایی و تنوع آب و هوایی ایران برای کاشت محصولات مختلف بخش کشاورزی، وجود نیروی کار مناسب در روستاها و مراکز تولید، وجود نیروی تحصیل کرده کافی در رشته‌های مرتبط با کشاورزی، وجود مزیت‌های نسبی خدادادی در زمینه محصولات با ارزشی از قبیل زعفران، پسته، گیاهان دارویی، محصولات صنایع غذایی و صنایع دستی مرتبط با بخش کشاورزی و نظایر آن از جمله مزیت‌های موجود بخش کشاورزی ایران است و مشکلاتی نظیر کمبود آب، مصرف بیش از حد نهاده‌های شیمیایی و تولیدات غیرارگانیک از جمله مشکلات و محدودیت‌های این بخش به شمار می‌آیند.

